రామభక్తుడు

శరత్కాలపు వెన్నెలా, పున్నాగపువ్వుల వాసనా, కొంచెం మంచూ అన్నీ కలిసి రైలు బండి కిటికీ నించి నన్ను పలకరించి, దుమ్ముకొట్టిన బల్లమీద నల్లుల సావాసంలో ప్రయాణం చేసే నా అవస్థని వెక్కిరిస్తున్నాయి. కథలతో కాలాన్ని మరిపించే సుబ్బారావు, ఆ సాయంత్రం ఎక్కడ నక్కాడో కనపళ్ళేదు. పోనీ నా పక్కన కూచుని చిన్న పిచ్చి ప్రశ్నలు వేస్తో, అప్పుడప్పుడు వేళ్ళు నా మొహం వంక తిప్పుతో వేళ్ళు నా వేళ్ళలో కలిపి వెన్నెల కాల్చే నా హృదయ బాధని శాంత పరిచేందుకన్నా ఎవరూ లేరు. కొత్త మొహమైనా, సిగ్గునీ, కళ్ళ మెత్తదనాన్నీ, ముసి ముసి నవ్వుల్నీ చూసి సంతోషించేందుకైనా చుట్టూ నిర్మానుష్యం.

'హొక్కణ్ణీ,

నా తిప్ప లీశ్వరుడు లేడా?'' అని గొణుగుకుంటో కూచున్నాను.

నా ప్రార్థనకి ప్రత్యుత్తరమన్నట్టు నా పెట్టెలోకి జాగర్లమూడి దగ్గర యిద్దరు మనుషులెక్కారు. అందులో ఒకాయన (ఆయనే రామభక్తుడు) మాటల విజృంభణా, వాగ్ధోరణీ, లోపలి ఇంపెటస్ చూచేటప్పటికి, వెన్నెలా పువ్వులూ మనో వ్యాకులతా తెనాలిదాకా మరిచిపోవచ్చు అని సంతోషించి వెన్నెలని కిటికీ వెలపలకి నెట్టి వీపు తిప్పి వాళ్ళ వేపు తిరిగాను. దాని ఫలితం ఆ కథ -రామభక్తుడిది.

"ఎందుకు ఇట్లాంటి గ్రహచారం పట్టిందా అని విచారణ చెయ్యడం ప్రారంభించాను. కారణం లేకండా ఏ పని జరగదని నాకు ప్రబల విశ్వాసం. ఈనాటి పాశ్చాత్య శాస్త్రవేత్తలు తాము కనిపెట్టామని డాబులుకొట్టే మహాసూత్రాన్ని నేను మా అమ్మ ఒళ్ళో వుండగానే నేర్చుకున్నాను. ఈ శ్రీరామ భక్తుడి సంసారంలోకి వ్యాధి ప్రవేశించింది. కారణమేమిటి. యముడికైనా చేరరాని ఈ పవిత్ర మందిరంలోకి యీ పాడు రోగం యెట్లా తల దూర్చింది? ఎన్ని గుండెలతో వొచ్చిందో? ఏదో మహత్తరమైన అనాచారం జరిగి వుండాలి. మూడో దినం మధ్యాన్నం దొడ్లో రేగిచెట్టుకింద నాకు ధ్యానంలో తెలిసింది-బుద్ధ దేవుడికి బోధి వృక్షం కింద తెలిసినట్లు నాకు తెలీడమేమిటి? ఆ శ్రీరాముడే తెలియచేశాడు. ఎవడికోసం? భక్తుడికి భృత్యుడయ్యేను. నెత్తిమీద పగటి వేళ గుడ్లగూబ కూసింది. తెలిసింది. మూడు నెలల నించి రామనామం ద్వారా మాకు బంధువై మా ఇంట్లో వేంచేసి, కాఫీ ఇడ్లీ భోజనమూ చేస్తున్న సింగుగారు, తాను భద్రాద్రి తోవలో కట్టించ తలుచుకున్న సత్రానికి సహాయం చెయ్యమని ఆనాటి రాత్రి నన్ను ప్రార్థించాడు. ఆయన ప్రార్థించడమేమిటి? ఆయన వాక్కు నధిష్ఠించిన శ్రీరాముడే అడిగించాడు నన్ను, ఆయన ద్వారా, ఈ భక్తుడి సత్తా పరీక్షించాలని. రామభక్తుడెప్పుడూ దరిద్రుడేగా! ఉన్నదంతా యిది వరకే వెదచల్లాడు కోళ్ళకి! కోళ్ళకి అంటే మామూలేగా-మిత్రులకి, స్త్రీలకి- మిగిలిందల్లా దాని నగలే. ఇదివరకే నా

ప్రోద్బలం పైని తన నగలన్నీ రామార్పణం చేసుకున్న నా భార్య, ఆ రాత్రి తన ప్రారబ్ధం కొద్దీ, మిగిలిన ఒక పట్టెడా నేను తాకట్టు పెడతానంటే ఒప్పుకోక, "ఒక్క నగ మిగిలింది. అది గూడా తగలేస్తారా?" అని యేడ్చింది. అన్నీ రాముడి కిచ్చింతరవాత రాముడే దిక్కుగాని, ఆ పట్టెడ తనను రక్షిస్తుందా! రామభక్తి ఒక్కటే. అదియేనా పతిభక్తి? ఈ రెండే పతివ్రతకి భూషణాలన్నాను. అందరూ తన బోసి మెడ చూసి నవ్వుతారంది. నవ్వనీ, వాళ్ళపని రాముడు పట్టిస్తాడన్నాను. తన తల్లిది అంది, తల్లెవరు, తండ్రెవరు, ఇట్లా పడెయ్యమన్నాను. నా ముందు సాగుతాయా ఆ పిచ్చి సాకులు! అప్పటికీ ఒప్పుకోకపోతే దానికి ఈ ప్రపంచ ఈషణత్రయాలమీద కాపీనం మళ్ళించి వైరాగ్యపాఠం బోధించాలనే ఉద్దేశ్యంతో సుమా. ఆ పెట్టడని బలవంతంగా లాక్కెళ్ళి, అమ్మి ఆ సింగుగారు అడిగిన సొమ్ము సమర్పించి, మిగిలిన రూపాయలతో తక్కిన రామభక్తులకి కాఫీ హెూటల్లో సంతృప్తిని కలిగించాను.

"కాని నగను వెంటనే యివ్వక రామభక్తుణ్ణి విసిగించిన పాపం వృధాపోతుందా? తగిలింది. మూడు రోజులకే దాఖలా తగిలింది. ఈ పెద్ద రోగం దాన్ని పట్టుకుంది. రోగం పట్టుకోవడమేమిటి? కోదండరాముడే పట్టించాడు. దశరథ రాముడు పంపిన రోగానికి రామ జపమే మందు. మూఢులు జ్వరమని, సంధి అని, వాతమని అన్నారు. కాని నిజం సంగతి మనకు తెలుసు. పట్టాభిరామకృప వొక్కటే ఈ లోకంలో మంచి మందు. అది మన దగ్గర కొల్లలుగా పడివుంది. యింకే భయం.

"సీతారామా, అజ్ఞానంలో చేసింది క్షమించమని నేను రాముణ్ని ప్రార్థించి, దానినీ అట్లానే వేడుకోమన్నాను. కాని ప్రారబ్ధం మూసుకొస్తే మన మాటలు సాగుతాయా! నేను బయటికి రామదాసు నాటకం చూడ్డానికి వెళ్ళేటప్పటికి యింట్లో మూర్ఖులు యింగ్లీషు డాక్టర్ని తీసుకొచ్చి దాన్ని చూపించారు. వాడది విషజ్వరమని అభిప్రాయపడి, ఏవో హార్లిక్సులూ అవీ కొని, మంచుగడ్డ కట్టమన్నాట్ట. అన్నం తినకూడదట. కాని ఆయువు లేనివాళ్ళకి హార్లిక్సు ఆయువు నిస్తుందా? అన్నం తిని కాదూ బతికేది? డబ్బు లాగడానికి యీ డాక్టర్లు చెప్పే కబుర్లు అవన్నీ. ఏదో మూర్ఖుల దగ్గర సాగుతాయి కాని వాళ్ళ అబద్ధాలు నాదగ్గిరా? నా పేరువిని గౌరవం వల్ల వుచితంగా వైద్యం చేస్తానన్నాట్ట. ఎవడి కోసం చేస్తాడు వుచితంగా జానకి రాముడు చెవులు పట్టి వొంచి చేయిస్తూ వుంటే! అంతెందుకు నా భక్తి, నా ఘనత వాడి మొహానకొట్టి చేయిస్తోవుంటే! పైకి మాత్రం మేము బీదవారం గనక యేమీ యివ్వనక్కర్లేదు అన్నాట్ట. వెధవ అభిమానం! కాని మందు వుచితంగా ఇచ్చినవాడు, ఆ హార్లిక్సు వుచితంగానే యివ్వకూడదూ!

"రామభక్తిలేని మ్లేచ్ఛులు తయారుచేసిన మందులు మనకెందుకండీ ఆ మంచుగడ్డ రక్తాన్ని గడ్డ గట్టించదూ? పేగుల్ని తినెయ్యదూ? చచ్చే వాళ్ళు అందరూ మంచుగడ్డకి లేకనేనా చచ్చేది! ఉన్నదంతా భజనలకి, భజనపరులకి దానం చేసిన నాకు మంచుగడ్డకి డబ్బెక్కడిది? "నేనే నీకు వైద్యుణ్ని నీకేం ఫరవాలేదు. నేనున్నాను. అన్నం తిను, నాదీ

పూచి. యీ హార్లిక్సులూ వొద్దు, యేమీ వొద్దు" అని అన్నం తినిపించాను పట్టుపట్టి. రాముడికి నైవేద్యం పెట్టి. కాని నా శక్తిలో వుందా ? ఎప్పుడు రామమంత్రంలో నమ్మకం తక్కువై ఆ మాల వైద్యుడికి చూపారో ఆనాడే జబ్బు ఎక్కువయింది. అప్పుడే నా భక్తిలో ఈ గీతం రాశాను.

"రామనామామృతము వుండగానె
వదలి పోయెదరు మందు విషములకు
మంచి పచ్చిక బయళ్లు వదలిపోయి
బుదర మేసెడు హరిణపుంజంబులట్లు.

"రామ భజన తీవ్రంగా సాగించాను. జబ్బు కుదరక యేం చేస్తుంది? భార్యకు భర్తే దైవమైనప్పుడు వైద్యుడు కాలేడా? రాముడి అనుగ్రహముంటే చాలదూ? అని దాన్ని నా నామస్మరణ చెయ్యమన్నాను. దానికి పెద్దమ్మ నెత్తి మీదికి వొచ్చి నవ్వింది. రాత్రిం బవళ్ళు ఇరవై నాలుగు గంటలూ నేను కష్టపడి చేసే రామానామం దాని చెవికి కఠోరమయింది. "అబ్బా, కొంచెం వుందురు" అంది దాంతో రాముడు అమృతంగా మార్చే అన్నం కాస్తా విషమయింది. సంధి పుట్టింది. యేం చెయ్యను? ఆ అవస్థ చూడలేక పోయినాను. నావల్ల నేరమేముంది? వెంటనే రాముడికి గీతం రాసేశాను.

"యేమి నేరము నా వల్ల కలిగె నీకు
యింతటాపద నాకేల కలిగెనయ్యా
చిన్న మిడుతను చేపట్టి కట్టిపెట్టి
పిడుగుతో దాని పొట్టను చీల్చినట్టు."

"రాశానుగా గీతం! రాఘువుడికి మాన్యాలకంటే, గోపురాల కంటే భక్తుడి గీతం ప్రీతి. రాముడిదయ రావడానికి చెయ్యవలసినదంతా చేశాను. తరవాత దాని అదృష్టం.

"ఎంతసేపు దాని పక్కన కూచుంటాను? మరి రామనామ ప్రచారానికి వూళ్ళో కాఫీ హొటళ్ళకి పోవద్దా?

"నేను లేని సమయంచూసి మా అత్తవారు నాకు తెలీకుండా యేవేవో మందులు పోశారు. మంచుగడ్డ కట్టారు. నాకు వెర్రెత్తి అన్నీ విప్పి పారేసి, ఆ మందుబుడ్లు పడతన్ని వాళ్ళని నాలుగు బూతులు తిట్టి, రామస్మరణ ప్రారంభించాను. భార్య పోతే పోయింది. రాముడిలో విశ్వాసం మానతానా? భార్యపోతే భార్యవొస్తుంది, రాముడుపోతే.....!!!!

"భార్య రామస్వరూపం. అంతా రామమయం. ఈ స్వరూపం జ్వరంతో నశిస్తే రాముడు భక్తుడికి యింకే రూపంలోనో భార్యగా అవతరిస్తాడు. అంతేగా? భార్య లేకండా బతకమనడు కద! తన భక్తుడి కెట్టి లోపమూ కలగనీనని శపథం చేశాడా లేదా మరి?

"రాత్రంతా భక్తులం అదేపనిగా కూచుని-ఆ రాత్రికి మృదంగం, ఢక్కా, తాళాలు,

తప్పెట్లు, అన్నీ తెప్పించాను-భజన చేసేటప్పటికి, పొద్దున్న జ్వరం తగ్గింది. మందువల్ల తగ్గిందన్నారు మూర్ఖులు, ఆ అత్తవారు. నేను పొరబడి నిజమేననుకుని రాముడి శక్తిని సందేహించి, నా చేత్తోనే మందువేశాను. ఇంకేముంది? రాముడికి ఆగ్రహం వచ్చిందను కున్నాను. కాని, ఆ భక్తవత్సలుడికి, ఆనంద రూపుడికి ఆగ్రహమేమిటి? ఆరాత్రి నిద్రపోతూ వుండగా నాకు శ్రీరాముడు కనపడ్డాడు. "ఓరీ! నీ భార్య నీకు తగిన గృహిణికాదు. దీనిని తీసికొని పోతాను. నువ్వేమీ విచారపడకు. యింతకన్న మంచిదాన్ని నీ కోసం, ఖర్చు పెట్టడానికి డబ్బుతో సహా ప్రసాదిస్తా"నని అంతర్ధాన మయినాడు.

"లేచాను ఆనందంతో నా హృదయం పులకరిస్తోంది. దానివంక చూశాను. రాముడు ఇంకా తీసుకెళ్ళాడో లేదో అని- ఇంకాలేదు. నిద్ర పోతోంది లేపానుగాని, ఒక పట్టున లేస్తుందా జడురాలు, మందమతి! వూయించగా, వూయించగా మూలిగి, బాధపడి, విసుక్కుని, కళ్ళు తెరిచి పిచ్చిగా చూసింది.

"రాముడి శలవయ్యింది ప్రయాణం కట్టు" అన్నాను. పోయేప్రాణికి ముందే చెప్పి వుంచితే మంచిది. రాముడి వుద్దేశ్యం కూడా అదే అయి వుంటుంది. జీవనమంతా దానికి యాజమానినైన నేను, యీ తుదిసహాయం మాత్రం చెయ్యావొద్దా! దాని చూపుచూస్తే నావంటి భక్తధీరుడికి కూడా కళ్ళంబడి నీళ్ళు తిరిగాయి.

"ఇంకా ఇహలోక వాసనలు వొదల్లేదు.

"ఏం ప్రయాణం?" అంది వొణుకుతో.

"నాకు యేడుపు వచ్చింది. కాని యెందరు భార్యలు పోవడంలేదు విచారపడడం ధీరుడి లక్షణమా అని ధైర్యం చెప్పుకుని "పరలోకానికి రామాజ్ఞ అయింది. నువ్వేమీ భయపడకు. యమదూతలు వస్తున్నారు. సరిగ్గా చూడు కనపడుతూనే వుంటారు. యీ పాటికి-పెద్ద కోరలూ, యెర్ర కళ్ళూ, భయంకరమైన...." అని చెప్తున్నాను.

"అబ్బో" అని పెద్దకేక వేసింది.

"ఫరవాలేదు. నిప్పులు కక్కే నీలపు దున్నపోతు మీద నెక్కిన నల్లనివాడు కాల యముడు....."

మళ్ళీ పెద్దగా అరిచింది పిచ్చిది.

"నీకేం భయంలేదు. దిగులూలేదు. రాముడున్నాడు. నేనేమీ లోపం జరగనీను నీకు. పొద్దునే చందనపు చక్కలూ, కర్పూరమూ తెప్పించి సలక్షణంగా దహనం చేయించి ఘనంగా కర్మ చేస్తాను. నా చేతి మీదుగా దాటి పోవడంకన్న నీకేం అదృష్టం కావాలి!"

"నాకు జబ్బు నయంగా వుంది. అదేమిటి అట్లా అంటారు?" అంది వెర్రిది.

"చివరి నిమిషాల్లో అట్లానే వుంటుందిలే"

"డాక్టరు నయమవుతుందన్నాడండీ!"

పెద్దగా నవ్వాను. డాక్టర్! వాడికి కాలం అసన్నమైనప్పుడు వాణ్ణెవరు రక్షిస్తారు! అంత్య సమయం దాపురించిందని నచ్చచెప్పాను.

"నా కొడుకు" అని యేడ్చింది.

"వాడికేం! రాముడే చూసుకుంటాడు. ఇంకా నీ కెందుకు? నీ దారి నువ్వు చూచుకో. అరుగో యమభటులు పుచ్చులు వేస్తున్నారు నీ ప్రాణం లాగడానికి....."

"వొద్దో నాకు వొద్దు! వూరుకోండి. నమస్కారం చేస్తాను. నాకు భయం" అని వణికింది.

"కాని ఇప్పుడే భయమైతే అప్పుడో! ముందిప్పుడే అలవాటు కావాలి" అని అట్లానే బాగా నరకలోకమూ, వైతరణీ, అంతం ముందుండే మరణ వేదన, కఫం, అడ్డపడడమూ, అన్నీ వివరంగా చెప్పాను. ఏడ్చింది. తిట్టింది. లేవబోయింది. కాని ఆమె భర్తను, రక్షణ కర్తను, దైవాన్ని నేను వూరుకుంటానా? నేను ముగించే లోపునే సంధిపుట్టి అరిచి "యమదూతలు బాబో యముడు, అడుగో, చస్తున్నా చస్తున్నా. నన్ను కొట్టకండి, కాల్చకండి" అని అరవడం ప్రారంభించింది. చూశారా. రామనామ మహాత్యం ఆ సంధిలో కూడా "అయ్యో నా కొడుకు? మీరిట్లా బైరాగులతో తిరిగి డబ్బంతా తగలబెడతారు. వాడెట్లా బతుకుతాడు? వాడి గతేమిటి? నా పొలముంటే అది కూడా అమ్మితిరి. వాడి బతుకెట్లా?" అని యేడుస్తూంది మూఢురాలు.

"మరునాడు డాక్టరు అతనంతట అతనే వచ్చి మందిస్తానన్నాడు. నేను ఫక్కున నవ్వి. "నీ మందు లెందుకయ్యా?" అన్నాను. లేకపోతే చస్తుందంటాడు. నా భార్య అతనికి కొంచెం బంధువు లెండి.

"యెట్లానూ చస్తుంది. రాముడే చంప తలచుకుంటే నువ్వూ నేనూనా బతికించేది? యేదీ చూద్దాము, ఆయువు మూడినవాణ్ణి, నీ మందులన్నీ పోసి ఒక్క నిమిషం ఎక్కువ బ్రతికించు చూద్దాము. నువ్వూ నీమందులూ నిమిత్తమాత్రం. నాకు భార్య నిచ్చిన రాముడే తీసుకు పోతున్నాడు. నాకులేని దిగులు నీ కెందుకయ్యా?" అని అతన్ని తరిమి అప్పుడు చెప్పా ఈ గీతాన్ని-

"రామ! రాక్షస గుణభీమా!
నా రాముడు నీవు, నా రామ యిది
పోయిననేమీ? రాముడుండగను.

"వెంటనే మామూలు ప్రకారం నా భార్యకీ వినిపించాను. దాంటో శ్లేషలు గమనించమన్నాను. ఆ కొత్త, నడకా, కొత్త మయూరవృత్త చమత్కారము విని ఆనందించ

మన్నాను. కాని గురక ప్రారంభించింది. జడురాలికి. ఇట్లాంటి కవికి ఆ మందమతి తగిన భార్య కాదనేగా రాముడు తీసుకు వెడుతున్నాడు. అదిగాక పొలమూ, నగలూలేని ఈ భార్య తన భక్తుడికి యెందుకు? అనుకున్నాడు రాముడు.

"చూశారా నా భక్తి ప్రభావం! అట్లా వుండాలి భక్తుడంటే. భార్య పోనీ, ధనంపోనీ, ఏమి పోయినా, నిశ్చలుడై పరమాత్మలోనే ఐక్యమై, తామరాకు మీది నీటి బొట్టులాగా గడపాలి కాలాన్ని. నా భార్యని రాముడికి వొప్పచెపుతో-

"గైకొనవయ్యా, కైవల్యానికి
నా అర్ధాంగి యిది
నా నాధుడవు నీవు
సనాధ నాధ!
సనాతన రామా!"

అని ఒక గీతం కాయితం మీద రాసి పసుపు చుక్కలు పెట్టి, దాని చేతులో పెట్టి, ఇది రాముడికి ఇయ్యి, అన్నాను. తెల్లారి లేచి చూస్తే దాని చేతులో కాయితం లేదు. నా గీతం కోసం ఇది చచ్చిందాకా ఆగుతాడా తారక రాముడు? రాత్రికి రాత్రే తీసికెళ్ళి చదువుకున్నాడు.

"ఆ ఉదయంకూడా ధారకం తీసుకొచ్చారు దానికి, ఆ మూఢులు. ఇంకా పైగా ఏదో మందు నాలుగు రూపాయలుపెట్టి కొనుక్కు రమ్మన్నారు. నాకూ దానికి ఋణం తీరిన తరువాత ఇంకా మందులెందుకు?

"అది చూడండి. ఇన్నేళ్ళు నా భార్యయై వుండికూడా కొంచెం వైరాగ్యమన్నా లేకుండా, కాపీనపు గుడ్లేసుకుని, జావవంక చూస్తోంది, ఇంకా తాగాలనే! ఈ సంగతి తెలిస్తే రామభక్తుడికి యెంత అపకీర్తి "నీ భార్యకు చెప్పుకోలేని వైరాగ్యం మాకు చెప్పవచ్చావా? నీకు భిక్షా దక్షిణా కూడానా?" అంటారు.

ఆ రోజు వంటలు లేవుకదా! భజనకు ప్రాణం వుండవొద్దా అనీ, దాని మనస్సుని ఇహ వాసనల నుంచి తప్పించాలనీ, అదంతా చూస్తూ వుండగానే ఆ జావ నేనే తాగేసి, రామభజన తాళాలతో సహా దాని చెవులో బిగ్గిరగా ప్రారంభించేప్పటికి పావుగంలో దాని ప్రాణం కడగంటింది. గుడ్లు తేలేసింది. ధైర్యంగా ఈ చెవులోంచి ఆ చెవులోకి తారనామం అరుస్తూనే వున్నాను. దాని తల్లీ వాళ్ళూ యాడవాలని గొంతులు సవరించుకొని శ్రుతులు చూసుకుంటున్నాను. వీల్లేదన్నాను. అది సమయం కాదన్నాను. యేడ్చారా తంతానన్నాను. కళ్ళు తెరిచి కొడుకును చూపించమంది. "పోయే దానివి నీ కెందుకు? నా భార్యవై ఉండి ఇంకా కొడుకూ మొగుడూ అని యీ లోకాన్ని పట్టుకు యేడిస్తే యెంత అపకీర్తి! పో-పో, రాముడే నీ కొడుకు, రాముడే నీ తండ్రి; పో, త్వరగా పో!" అన్నాను. కాని కడపటి వూపిరితో "అబ్బాయి. మాధవుడు" అంది.

"ఒసే, ఇంకా పోవేమే! నీకేం తక్కువయింది? సుఖంగా పదియేళ్లు కాపరం చేశావు. చీరలుకట్టావు, నగలు పెట్టావు. భక్తాగ్రేసరుడు నీ భర్త తన భక్తితో నీకు మోక్షమార్గం కలిపించి కైవల్యానికి సరాసరి పంపుతూ వుంటే ఇంకా సంకోచిస్తావు, ఓసి పాడుపీనుగా!" అని ధిక్కరించాను. దాంతో ఆశలన్నీ వొదిలి కళ్ళు మూసింది. అప్పుడు చెవులో, "రాముడు కనపడితే నా సంగతి జ్ఞాపకం చెయ్యి. సీతమ్మ తల్లికి నా నమస్కారాలు చెప్పు. కలియుగంలో ధర్మాత్ములు తక్కువైనారను" అన్నాను.

"దాని ప్రాణం పోగానే నా వంటికి కూడా ప్రేమబంధం తప్పింది కాదు. అంత డబ్బునీ, దాని నగలతో సహా నేను దానం చేసిన తరవాత, అప్పుడు కూడా, నాకు తన దైవానికి, భక్తావతంసుడికి, భోజన లోపం కలిగితే నేనుగాని, రాముడుగాని సహించడని వాళ్ళ అన్నల్ని బిచ్చమడిగి యే పావలో తెచ్చి నా కిష్టమయిన దోసకాయ పచ్చడీ, గుమ్మడికాయ పులుసూ చేసిపెట్టేది. ఒక్కసారి యేడుపు వచ్చింది. అందరూ గొల్లుమన్నారు. కాని భక్తపరాయణుడగు శ్రీరాముడు నన్ను ఆ కష్ట సమయంలో వొదులుతాడా? చతుర్భుజుడు, చక్రగదా హస్తుడు, నీలమేఘ వర్ణుడు, నా ముందు సాక్షాత్కరించాడు. నేను నమస్కరించి, సకల కల్యాణగుణాభి రామా, ఖండితకామా, దండన భీమా అని మొదలుపెట్టాను.

ఆయన నా భుజంమీద చెయ్యేసి, నా భార్య శవంమీద పడి యేడ్చే నా మరదల్ని చూసి- "యిదిగో నీ భార్య. భార్య పోయిందని యేడుస్తావేం? అని మాయమైనాడు. రాముడి మాటలు మా అత్తతో చెప్పుదామంటే అది వినేటట్టుందా, కూతురు చచ్చిందనే భ్రమలో చీకటి యేడుపేగాని! చివరికి జుట్టుపట్టి పైకిలాగి చెప్పాను. కాని ఆ తప్పుడు ముండ దాన్ని ఇవ్వనంటుంది రాముడంటే దానికేమి లెక్క, మూఢురాలికి!

"ఆ కూతుర్ని చేతులారా చంపావు. దీన్నికూడా నీ మొహాన్నే తగలేస్తానా? రామభక్తి అని నిక్షేపమంటి ఐదెకరాల పొలం అమ్మి ఆ తాగుబోతు వెధవలందరికీ పెట్టి తిప్పలు పెట్టావు. పో. పో. దాని నగలన్నీ లాక్కుని, ఆ గంజాయి గాడిద కొడుక్కి భద్రాది ప్రయాణానికని ఇచ్చావు" అని లేచిపోయింది మూఢురాలు. కాని తానియ్యకపోతే మాత్రం రామాజ్ఞ తప్పుతుందా?

మా అత్తకి నా మరదలు ఒక్కతే కూతురు మిగిలింది. ఆమెకి ఇరవై ఎకరాల పొలం, కాసులపేరూ, కడియం వున్నాయి. రాముడి ఆజ్ఞ అయింది. ఇంక విచారమెందుకు?

◆ ◆ ◆

రచనాకాలం : 1927

ప్రచురణ : (ఆరాత్రి కథలు) ఎమెస్కో ప్రచురణ, 1971